

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

Vilniaus lopšelis-darželis „Jurginėlis“

PRITARTA

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos
Ikimokyklinio ugdymo skyriaus vedėjo
2025 m. d. įsakymu Nr.

PATVIRTINTA

Vilniaus lopšelio-darželio „Jurginėlis“
direktorius
2025 m. d. įsakymu Nr. V-.....

VILNIAUS LOPŠELIS-DARŽELIS „JURGINĖLIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si). Vilniaus lopšelyje-darželyje „Jurginėlis“ (toliau – Mokykla) sukurta jauki, saugi, vaiko poreikius, tėvų lūkesčius tenkinanti aplinka, skatina augti kartu su vaiku – žasmingai ir prasmingai, atsižvelgiant į aplinkos bei sociokultūrinį kontekstą – atverti patyriminio pasaulio erdves, kuriose vaikas drąsiai veikdamas ir eksperimentuodamas pats atrastų prasmę įvairiose idėjose, visapusiškai ugdytų(si) ir atskleistų savo unikalius gebėjimus (galias). Žingeidi, kritiškai mąstanti, kūrybiška ir pokyčiams atvira, nuolat tobulėjanti mokytojų bendruomenė kuria darnų ir tvarų ugdymosi pasaulį vaikui. Čia siekiama ugdyti aktyvius, savimi ir kitais besirūpinančius, kūrybingus, savimi ir savo gebėjimais pasitikinčius, stiprią pažinimo motyvaciją turinčius vaikus. Mokykloje siekiama užtikrinti visuminį, žaidimu ir patirtine (STEAM) veikla grindžiamą ugdymo(si) procesą. Žaidimas suprantamas kaip vaiko raidos šaltinis, vaiko ugdymosi būdas ir pagrindinė veikla. Taikant universalaus dizaino ugdymuisi prieigą, užtikrinama socialinė ir edukacinė visų vaikų įtrauktis į ugdymo(si) procesą.

Kiekvieno vaiko raida ir ugdymas(is) pasižymi unikaliais bruožais. Mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtynes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų individualumui. Kiekvienas vaikas aktyviai mokosi, daugelį dalykų atranda pats, savu būdu ir laiku. Mokytojas palaiko ir skatina vaikų iniciatyvas, parinkdamas jiems aktualų turinį ir veiklas. Vaikų ugdymas(is) yra nuolatinis vidinių galių plėtojimas naujų patirčių pagrindu. Vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) turinio ir proceso kūrimo dalyviai.

Darnų vaikų vystymąsi užtikrina vaiko raidą atitinkantis bei skatinantis ugdymas, praturtintas STEAM priemonėmis, ugdymo būdais, įtraukiančiomis aplinkomis, grindžiamas požiūrio į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

- *Vaiko orumas* – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas.
- *Vaiko gerovė* – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūriniu, socialiniu bei fizine aplinka.
- *Saviraiškos laisvė* – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas.

- *Lygiavertis dalyvavimas* – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis.
- *Lygiateisiškumas ir teisingumas* – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų.
- *Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei* – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.
- *Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas* – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, puoselėjant priklausomybės bendruomenei jausmą, ugdant asmeninę ir socialinę atsakomybę, skatinant vienybės ir bendrumo palaikymą.
- *Kultūrinis tapatumas* – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, sukuriant sąlygas vaikui išreikšti save kaip savo šalies lygiavertį kultūros kūrėją ir puoselėtoją, skatinant susipažinti ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Vaikai ir jų poreikiai. Mokykla teikia ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas. Joje tenkinami ir turtinami kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai:

- *Žaidimo poreikis* – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo draugų ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą.
- *Saugumo poreikis* – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia.
- *Draugysčių poreikis* – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų.
- *Komunikavimo poreikis* – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.).
- *Pažinimo džiaugsmo poreikis* – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti.
- *Kūrybinės saviraiškos poreikis* – tyrinėti ir atrasti unikalios savo kūrybinės galios per įvairias veiklas.
- *Unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai*, tarp jų ir specialieji poreikiai.

Tenkinant ir turtinant kiekvienam vaikui aktualius poreikius grupėse, bendrose mokyklos vidaus ir lauko erdvėse parenkamos priemonės, žaislai, kuriamos estetiškos, vaikus į veiklas įtraukiančios aplinkos - ugdymo(si) kontekstai:

- *Žaismės kontekstas.* Konteksto paskirtis – palaikyti kasdinių veiklų žaismingumą, kuriant džiaugsmo bei nuostabos tyrinėjant, išbandant, eksperimentuojant, dalinantis potyrius. Kontekstas atliepia vaiko žaismingą savęs ir pasaulio pajautimą, skatina žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis. Eksperimentuojama veikimu tuščioje ir daiktinėje erdvėje, atrandant, kad žaidimas gali gimti „iš nieko“, mintyse. Palaikomi netikėti vaikų būdai suprasti, tyrinėti, improvizuoti, priimanos „neteisingos“ jų teorijos apie pasaulį,

įkvepiančios pratęsti „tiesos“ paieškas. Mokytojas jautriai pastebi žaismę vaikams veikiant, ją atliepia, pratęsia, kokybiškai praturtina ir įtraukia kitus vaikus.

- *Kūrybinių dialogų kontekstas.* Modeliuojant kūrybinių dialogų kontekstą kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabą kelianti aplinka, akcentuojanti patį kūrybos procesą. Vaikai patiria kūrybos laisvę, išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikus kūrybinius iššūkius. Aplinkų estetika ir įvairovė kuria prielaidas vaikams tyrinėti kūrybinės raiškos galimybes, išbandyti daugiau nei vieną būdą įgyvendinti kūrybinę idėją ar išspręsti problemą, pasirinkti alternatyvias raiškos priemones, improvizuoti, kurti ir perkurti. Dinamišką kūrybos procesą palaiko pedagogas kūrėjas, sudarantis sąlygas vaikui laisvai, spontaniškai veikti.
- *Judraus patirtinio ugdymosi kontekstas.* Konteksto paskirtis – skatinti vaikų judėjimo džiaugsmą ir kasdienį judrumą, didinti mokymosi judant galimybes. Įdomias, prasmingas ugdymosi situacijas kuria dialogiška vidaus ir lauko aplinkų jungtis, įrangos mobilumas, pritaikymas tyrinėti judesį, judriais būdais dalyvauti visų ugdymosi sričių veiklose. Panaudojama natūrali ir dirbtinai sukurta, įranga ir priemonėmis papildyta gamtinė aplinka, modeliuojamos vaikų judėti skatinančios iššūkio, saugios rizikos edukacinės erdvės, kuriančios prielaidas subalansuotam ugdymui(si) viduje ir lauke.
- *Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas.* Konteksto paskirtis – atliepti prigimtinių vaikų smalsumą, įtraukti juos į aplinkos tyrinėjimą, skatinantį giliau suprasti aplinkos objektus, reiškinius ir jų ryšius, atrasti įvairius pažinimo ir mokymosi būdus. Kuriamas kontekstas kupinas žaismės, atviras iššūkiams, jame daug laisvės vaiko spėliojimams, atsakymų į savo keliamus klausimus paieškomis, STEAM tyrinėjimu grindžiamiems sprendimams. Sukurtos vidaus ir lauko edukacinės erdvės, kuriose yra tyrinėjimo objektų, priemonių ir medžiagų, vaikų stebinių fiksavimo priemonių – tai padeda vaikams įsitraukti į ilgalaikius stebėjimus, patirti aplinkos objektų ir reiškinių įvairovę.
- *Realijų ir virtualių aplinkų kontekstas.* Konteksto paskirtis – praturtinti ir praplėsti realybės kontekstus alternatyviomis skaitmeninėmis galimybėmis patirti ir pažinti, plėtoti vaikų skaitmeninį sumanumą, informatinį mąstymą. Kuriami realios ir virtualios aplinkos sąveikomis grindžiami kontekstai, aplinkas saikingai ir saugiai papildant skaitmeninėmis priemonėmis bei įranga, prioritetą teikiant patirtiniam realių objektų ir reiškinių tyrinėjimui, kūrybiškumui, socialinėms sąveikoms. Vaikų savivaldį mokymąsi skatinančios skaitmeninės priemonės, įvairiomis vaizdo ir garso įvesties bei išvesties įrangą turinčiomis technologijomis kuriamos galimybės vaikams realioje aplinkoje pamatyti plika akimi nematomus procesus ar reiškinius, perkelti realios aplinkos objektus į skaitmeninę erdvę, tyrinėti taisyklių ir laisvės veikti ribas, spręsti problemas, įveikti iššūkius.
- *Kalbų įvairovės kontekstas.* Konteksto paskirtis – kurti ir palaikyti aplinkos sąlygas, palankias rasti ir plėtoti skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, teigiamoms nuostatoms, susijusioms su kalbų ir jos formų įvairove. Kuriant kontekstą pasinaudojama ikimokyklinio ugdymo mokykloje ar grupėje esama kalbų įvairovė, socialinių tinklų ir skaitmeninių technologijų teikiamomis galimybėmis, kalbų pasaulio pažinimą praturtinančiomis ir kalbą ugdančiomis vaizdinėmis ir garsinėmis priemonėmis, taip pat kasdienėmis komunikacinėmis situacijomis, kylančiomis vidaus ir lauko aplinkose.
- *Kultūrinių dialogų kontekstas.* Vaikai mokykloje dalyvauja daugialypiuose kultūriniuose kontekstuose, kurių paskirtis – padėti kiekvienam kurti savo individualų tapatumą, tuo pačiu metu dalyvaujant tiek vaikų subkultūros, tiek artimiausios ir tolimesnės aplinkų kultūrų

kūrimė. Mokyklos aplinka yra erdvė nuolatinėms socialinėms ir kultūrinėms sąveikoms bei reiškiniams patirti, pažįstant šeimos, mokyklos grupės, kaimynystės, regiono, etninės grupės ir šalies bei globalaus pasaulio kultūrinius ypatumus ir vertybes. Yra išbandomos skirtingos kultūrinės raiškos formos, ugdantis pozityvų požiūrį į įvairovę ir kitoniškumą.

- *Universalus dizaino mokymuisi kontekstas.* Tai lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų, visiems vaikams sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Ugdymo aplinka žadina vaikų emocijas, pagauna dėmesį, panardina į prasmingą tyrinėjimų ir atradimų procesą. Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų. Galimybė pasirinkti veiklas ir priemones, siekiant numatyto rezultato, skatina turėti savo ketinimą, idėjų, sumanymų, jų kryptingai ieškoti ir pamažu suprasti savo žaidimo ar mokymosi būdus. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje.

Tėvų (globėjų) ir bendruomenės poreikiai. Siekiant užtikrinti gerą vaiko savijautą bei ugdymo(si) kokybę, tarp tėvų (globėjų), vadovų, pedagogų bei švietimo pagalbos specialistų vyrauja lygiaverčiai bendradarbiavimo santykiai. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima grindžiamas abipusiu supratimu ir atsakomybe, geranoriškumu, pagarba, konfidencialumu, pagalba ir dėmesiu. Tėvai (globėjai) aktyviai dalyvauja ugdymo(si) aplinkų kūrimė, palaiko tradicijų puoselėjimą, aktyviai įsitraukia į projektų ir renginių organizavimą, vaikų sveikatos stiprinimą. Mokykloje pripažįstami ir gerbiami šeimų kultūriniai ir socialiniai skirtumai. Bendravimui naudojami individualūs pokalbiai, bendri susitikimai, elektroninis paštas, elektroninis diennas.

Regiono ypatumai ir ikimokyklinio ugdymo mokyklos savitumas. Vilniaus lopšelis-darželis „Jurginėlis“ (toliau – Mokykla) įsikūręs Vilniaus miesto vakarinėje dalyje – Viršuliškėse. Mažiausia pagal plotą, bet viena tankiausiai apgyvendintų sostinės seniūnijų – šiandien sparčiai įgauna šiuolaikiško „15 minučių miesto“ bruožus. Atgaivintas Viršuliškių miško parkas su moderniomis skulptūromis suteikia rajonui žalumos ir kultūros. Toks virsmas puikiai paverčia miegamuosius kvartalus gyvybingomis, socialinių paslaugų turtingomis ir tvariomis bendruomenėmis. Mokykla, esanti šioje rajono šerdyje, tampa svarbiu kaitos židiniu: ji jungia ugdytinių šeimas, skatina aktyvų judėjimą tarp žaliųjų, urbanistinių ir kultūrinių erdvių bei kuria vaikui draugišką aplinką, kurios siekia Vilnius.

Įstaigoje vyrauja vaiko raidos ir ugdymo teorijų įvairovė bei holistinė praktika. Ikimokyklinio ugdymo programa grindžiama **konstruktyvizmo, sociokultūrine ir socialine kognityvine** raidos teorijomis. Konstruktyvizmo raidos teorija atskleidžia mūsų požiūrį į vaiką ir jo ugdymąsi – vaikas yra pats aktyviai besimokantis, pats konstruojantis savo žinojimą. Sociokultūrinė teorija pabrėžia socialinių sąveikų svarbą. Vaikas, aktyviai sąveikaujantis su aplinkiniais, ir per sąveikas plėtojantis savo psichikos galias, kuriantis savo asmenybę. Socialinė kognityvinė teorija artima tuo, kad vaikas žinojimą apie pasaulį kuria pasidalytose sąveikose, pasaulį suvokia sinkretiškai, kaip vientisą ir neskaidomą.

Įgyvendindama Vilniaus miesto viziją auginti smalsius, kūrybingus ir technologijoms imlius vilniečius, mokykla savastimi pasirinko STEAM ugdymo kryptį. Čia mokslas, technologijos, inžinerija, menas ir matematika susipina į žaismingą kasdienę patirtį: nuo kieme įrengtų tyrinėjimo kupolų iki grupėse gimstančių mažųjų prototipų. Tokia holistinė, patyrimu ir tyrinėjimu grindžiama

aplinka skatina vaikus ne tik pažinti pasaulį bandymų keliu, bet ir kurti jį patiems – taip ugdymo įstaiga tampa inovatyvaus, tvaraus miesto laboratorija mažiesiems vilniečiams. Mokykloje dirba kompetentinga ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų, meninio ugdymo bei pagalbos vaikui specialistų (logopedo, psichologo, socialinio ir specialiojo ugdymo pedagogo) komanda, atsižvelgianti ir atliepianti individualius vaiko poreikius, ugdanti vaiko galias, priimančią vaiką tokį, koks jis yra, sprendžianti išskylančius vaiko ugdymo(si) sunkumus, gebanti įvertinti vaiko pasiekimus bei individualią pažangą.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa) parengta vadovaujantis teorinėmis priegomis ir svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

Žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama STEAM tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

Integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

Įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

Kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdiennei rutinai, STEAM tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

Reflektyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvaisto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu

besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

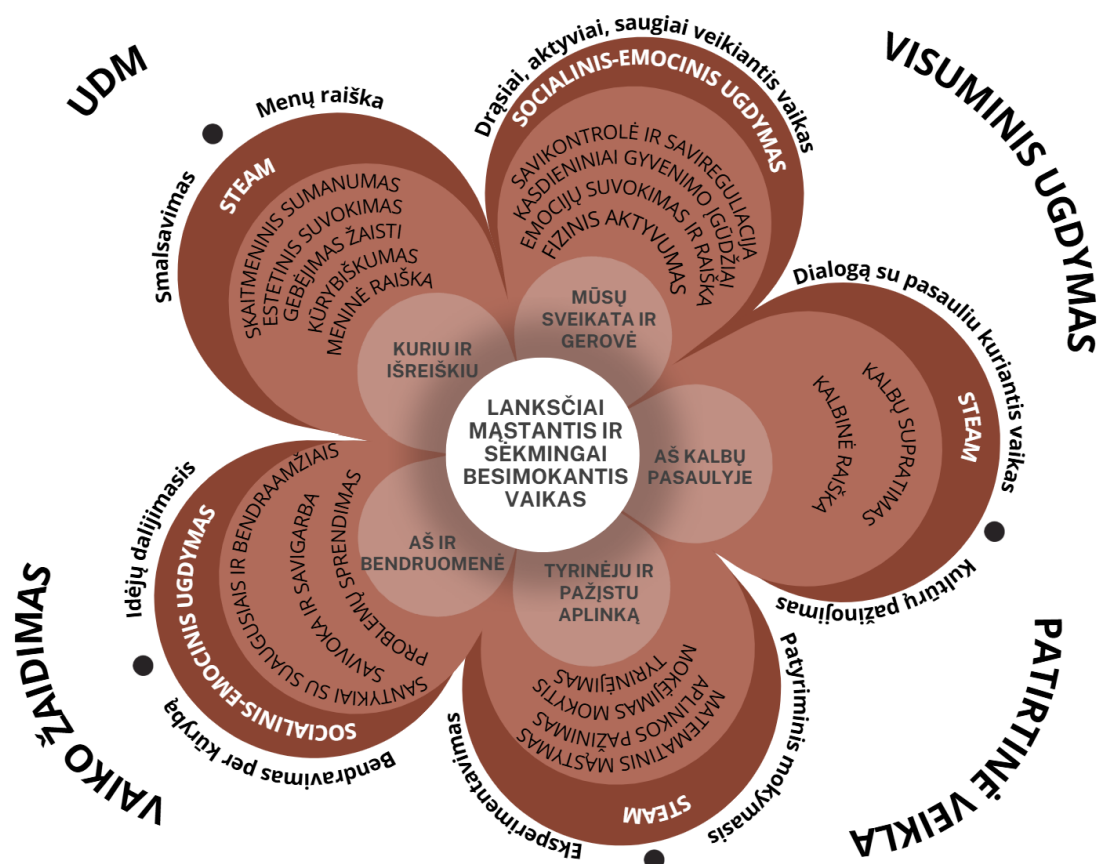
Tikslas realizuojamas siekiant šių uždavinių:

- atpažinti kiekvieno vaiko ugdymo poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociokultūrinės aplinkos;
- kurti saugią, vaiko prigimtį atitinkančią, jo fizinių ir dvasinių galių vystymąsi stimuliuojančią, individualius vaiko poreikius, gebėjimus bei raidą atliepiančią ir turtinančią mokymo(si) aplinką;
- organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio mokymo(si) metodus (projektus, STEAM tyrinėjimus, eksperimentavimą, pažintines išvykas, diskusijas ir kt.), pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo dalį;
- diegti meilę ir pagarbą tautai, papročiams ir tradicijoms, plėtojant vaiko emocinę, socialinę, kultūrinę patirtį, pratinant vaiką gyventi artimiausioje aplinkoje;
- siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko mokymosi sėkmę, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti, dokumentuoti, analizuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis;
- kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarbą, aktyvia partneryste grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais, priešmokyklinio ugdymo mokytojais ir kitais švietimo paslaugų tiekėjais.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai – tai žinios ir supratimas, gebėjimai, vertybinės nuostatos, kurie įgyjami vaikui dalyvaujant įvairiose ugdymosi aplinkose. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį: kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanumas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetinis suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis.

Ikimokyklinio ugdymo mokykloje taikomas **konceptualus modelis** (1 pav.) iliustruoja, kad mokykloje kuriama lanksti, visapusiška ugdymo(si) aplinka, kurioje kiekvienas vaikas gali augti ir tobulėti pagal savo individualius poreikius, galias ir gebėjimus. Ugdymo(si) centre yra vaikas, 2 pagrindinės ir 5 gretutinės jo plėtojamoms galios. Kiekviena vaiko raidą skatinanti visuminio ugdymo(si) sritis yra pritaikyta stiprinti ir ugdyti tam tikras vaiko galias, kurios būtinos siekiant visapusiško asmenybės vystymosi, per konkrečius vaiko pasiekimus. Mokytojas siekdamas plėtoti vaiko galias kuria kontekstus, tiek grupėje, tiek lauke, tiek netradicinėje aplinkoje. Šis modelis skatina holistinį vaikų ugdymą(si), kuris apima ne tik ikiakademinių patyriminių mokymosi gebėjimus, bet

ir socialinius, emocinius, fizinius bei kūrybinius aspektus, padedančius kurti harmoningai besivystančią asmenybę.

1 pav. Ikimokyklinio ugdymo mokyklos konceptualus modelis *

Konceptualus modelis grindžiamas šiomis teorinėmis priegomis:

- Konstruktivizmo raidos teorija atskleidžia mūsų požiūrį į vaiką ir jo ugdymąsi – vaikas yra pats aktyviai besimokantis, pats konstruojantis savo žinojimą.
- Sociokultūrinė teorija pabrėžia socialinių sąveikų svarbą. Vaikas, aktyviai sąveikaujantis su aplinkiniais, ir per sąveikas plėtojantis savo psichikos galias, kuriantis savo asmenybę.
- Socialinė kognityvinė teorija artima tuo, kad vaikas žinojimą apie pasaulį kuria pasidalytose sąveikose, pasaulį suvokia sinkretiškai, kaip vientisą ir neskaidomą.

* Konceptualus ugdymo modelis sukuria lanksčią ir visapusišką ugdymo aplinką, kurioje kiekvienas vaikas gali augti ir tobulėti pagal savo individualius poreikius, galias ir gebėjimus. Centre yra vaikas bei septynios jo plėtojamos galios, kurios kiekviena skirta stiprinti ir ugdyti per konkrečius pasiekimus, būtinus siekiant visapusiško asmenybės vystymosi. Mokytojas, siekdamas plėtoti vaiko potencialą, kuria įvairiapusių kontekstus – tiek grupėje, tiek lauke, tiek netradicinėse aplinkose – kurie skatina holistinį ugdymą ir padeda subalansuotai tobulinti ne tik akademinis gebėjimus, bet ir socialinius, emocinius, fizinius bei kūrybinius aspektus. Taip pasiekama harmoningai besivystanti asmenybė, kuri atspindi visapusišką vaiko potencialą ir gebėjimą prisitaikyti prie besikeičiančių gyvenimo iššūkių.

IV. UGDYMO TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas mokykloje yra *visuminis ugdymas(is)*, *universalus dizainas mokymuisi*, *vaiko žaidimas*, *STEAM ir kita patirtinė veikla*. Žemiau pateikiami apibūdinimai.

Visuminis ugdymas(is) yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymosi kryptis, kuri lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos potencinių galių harmoningą plėtojimąsi. Programoje modeliuojamas integralus, vientiso pasaulio vaizdo kūrimąsi sąlygojantis vaikų ugdymosi procesas, užtikrinamas balansas ir dermė tarp atskirų ikimokyklinio ugdymo(si) sričių, tarp ugdymosi ir ugdymo procesų.

Universalus dizainas mokymuisi yra kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi laiduojanti įtraukaus ugdymo organizavimo prieiga. Visavertę įtrauktį užtikrina prigimtinių kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumų pripažinimas ir kokybiškai įgyvendinamos esminės ugdymo(si) proceso modeliavimo kryptys.

Vaiko žaidimas, *STEAM ir kita patirtinė veikla* yra pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos. Vaikų žaidimas yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla. STEAM ir kitos patirtinės veiklos yra vaiko ugdymasis darant, veikiant: pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus.

Kuriant ugdymo(si) kontekstus dėmesio centre yra vaikams aktuali, dėmesį patraukianti, skatinanti veikti, vaikų iniciatyvoms atvira, estetiškai patraukli aplinka. Kontekstams būdinga kryptinga vaikų veiklą inicijuojanti idėja ar iššūkis, mokytojui tikslingai parenkant ir tam tikru būdu išdėliojant priemones, sukuriančias netikėtumo momentą. Kontekstai skatina autentiškus vaikų sumanymus, palaiko ilgalaikį domėjimąsi ir gilina supratimą. Tame pačiame ugdymosi kontekste vaikai turi galimybę veikti ir save išreikšti skirtingai. Taip pat, kuriant ugdymo(si) kontekstus vaikams sudaromos galimybės pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti veiklos rezultatus. Pasirinkimai sukuria prielaidas rasti įvairioms savo turiniu veikloms, atliepia skirtingus vaikų interesus, gebėjimų lygį ir mokymosi būdų įvairovę.

Kuriant kontekstus naudojamos esamos kultūrinės, socialinės ir gamtinės, STEAM aplinkos, iš anksto tikslingai sumodeliuotos ugdymosi aplinkos ir ugdymosi situacijos, susikuriančios čia ir dabar. Aplinka keičiama, atsižvelgiant į vaikų gebėjimų ūgtį. Ugdymo(si) kontekstuose, būdami vaikų elgesio ir veiklos modeliu, mokytojai pagal situaciją lanksčiai keičia savo vaidmenis, tapdami vaiko padėjėjais, tyrinėtojais, kūrėjais, besimokančiaisiais.

Vaikų ugdymo(si) metodai atspindi veiklos būdus (ugdymo strategijas): žaidimai, patirtinė veikla, projektai, bendravimas ir bendradarbiavimas, pažinimas, saviraiška ir kūrybiškumas, ekskursijos ir išvykos. Metodai ir ugdymo(si) būdai atnaujinami, papildomi, atsižvelgiant į vaikų pageidavimus, mokytojo sumanymus, tėvų rekomendacijas, metodų taikymo veiksmingumo vertinimo rezultatus, informacinę medžiagą, pedagoginę bei metodinę literatūrą. Svarbu pabrėžti, kad mokyklos ugdymo(si) turinys yra orientuotas į pagrindinių vaiko galių ir jas atliepančių pasiekimų raišką.

Lanksčiai mąstantis ir sėkmingai besimokantis vaikas – kūrybingas, laisvas, saugus, motyvuotas ir pasitikintis savimi. Jis aktyviai tyrinėja pasaulį ir bendrauja su kitais. Sėkmingai besimokančiu vaikui tapti padeda šios pasiekimų sritys: *problemų sprendimas, mokėjimas mokytis, tyrinėjimas, aplinkos pažinimas, matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas*.

LANKSČIAI MĄSTANTIS IR SĖKMINGAI BESIMOKANTIS VAIKAS		
Pasiekimų sritis	Amžius (1-3m.)	Amžius (4-6m.)
PROBLEMŲ SPRENDIMAS Vertybinė nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminis gebėjimas. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	▪ Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. ▪ Savarankiškai sprendžia kasdienes problemas. Nepavykus stebi kitus ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. ▪ Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą.	▪ Atpažįsta ir natūraliai priima sunkumus, yra nusiteikęs juos savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. ▪ Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariausi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. ▪ Spręsdamas problemą samprotauja, kas (ne)pavyko, ką galima daryti toliau. Atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.
UGDYMOSI GAIRĖS		
Mūsų sveikata ir gerovė. Įsitraukimą skatina mokytojo sukurtos galimybės pačiam vaikui pasirinkti priimtinausią būdą žaisti ir veikti, rinktis sveikatai palankų maistą, išbandyti įvairius skonius, skirtingus nesutarimų sprendimo būdus, patirti dienos ritmą. Vaikai įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieškodami sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, malonia akiai. Kasdienių veiklų metu mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. Tyrinėju ir pažįstu aplinką. Veiklos, kuriose sprendimų priėmimo procesas grindžiamas samprotavimu, t. y. vaikų spėliojimu (hipotezių kėlimu), numatymu, analizavimu, padeda vaikams įgyti vis sudėtingesnius mąstymo gebėjimus. Veiksmų sekas (algoritmus) problemoms spręsti suvokia ir elementariai taiko stebėdami, žaisdami, nagrinėdami ir įvardydami įvairių procesų, kasdienių darbų ir veiklų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus-taisykles. Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. Mokytojas palaiko vaikų bandymus savo veiksmus ir sprendimus paaiškinti, rasti būdų ir argumentų pagrindžiant, kad kažkas yra tiesa arba netiesa, lanksčiai taikyti įgytą patirtį naujuose kontekstuose. Aš kalbu pasaulyje. Supratimo gilėjimą užtikrina kryptingos ir vaikų raidos skirtumas atliepančios ugdymosi veiklos, skatinančios tyrinėjimą, aiškinimąsi ir problemų sprendimą, taip pat patirtinis ugdymo(si) procesas, kuris sudaro galimybes vaikams klausinėti, diskutuoti, ginčytis, spręsti problemas. Vaikai mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį. Žaisdami išplėtotus siužetinius vaidmenų žaidimus, jie įsitraukia į dialogą, polilogą, išbando skirtingas kalbėjimo manieras, mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai priimtinių bendravimo taisyklių. Įsitraukę į žaismės situacijas vaikai bando juokauti, priima iššūkius kalbėti „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Aiškinimasis, argumentavimas, reflektavimas padeda gilinti supratimą, kad kalba ir		

žodžiai daro poveikį kitam, skatina kritinį mąstymą, moko pasirinkti tinkamas komunikacijos priemonės.		
MOKĖJIMAS MOKYTIS	▪ Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. ▪ Pasirenka mėgstamą žaislą, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. ▪ Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta.	▪ Kai domina tema, ieško galimybių sužinoti daugiau ir patenkinti savo smalsumą. ▪ Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą. Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Priimdamas sprendimus ieško informacijos ir ją tikslingai atsirenka. ▪ Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. ▪ Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultata, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas (ne)pavyko, ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti.
UGDYMOSI GAIRĖS		
Mūsų sveikata ir gerovė. Siekiama harmoningo vaikų fizinio augimo, taisyklingos laikysenos, išlavėjusios stambiosios bei smulkiosios motorikos ir fizinių ypatybių, gebėjimo saugiai judėti pagal amžiaus galimybes, laikytis judėjimo ir poilsio ritmo, noro judėti ir įsitraukti į judriuosius žaidimus. Supratimo gilėjimą skatina judėjimo, sveikos mitybos, dienos ritmo, rūpinimosi savimi ir aplinka, saugaus elgesio patyrimas įvairiais būdais – pajaučiant praktiškai, kalbant su kitais, naudojant paveikslėlius. Sudėtingesnių rūpinimosi sveikata ir gerove įgūdžių ugdymo(si) procesą mokytojas suskaido į mažus žingsnelius ir vėl jungia į visumą. Ugdymo procese iš(si)ugdytus įgūdžius ir įpročius vaikai įprasmina ir parodo rinkdamiesi sveiką gyvenimo būdą. Žaisdami komandinius žaidimus, vaikai mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti, derinti judesius, judėjimo būdus, sutelkti ir perkelti dėmesį į regimus ir girdimus signalus. Aš ir bendruomenė. Ugdymosi kontekstai, pasižymintys emociniu saugumu, mokytojo jautrumu vaikų poreikiams, bendrų veiklų, įvairių sąveikų, komunikavimo su skirtingais žmonėmis galimybėmis, skatina vaikų norą veikti ir savarankiškai įgyvendinti sumanymus, inicijuoti bendrus žaidimus ir patirtines veiklas, turint idėją ir kartu su kitais siekiant ją įgyvendinti. Patys vaikai empatiškai atliepia kitų poreikius, emocijas, idėjas; atskleidžia įvaldytus santykių kūrimo, santykių problemų sprendimo, sugyvenimo gebėjimus. Pradedama valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkti pastangas tinkamam poelgiui. Iš įvairių medžiagų konstruoja savo regiono ar šalies mėgstamiausių vietų modelius. Tyrinėju ir pažįstu aplinką. Įgytos patirties raišką skatina sudarytos sąlygos vaikui pačiam sugalvoti idėją ir, taikant įgytą žinojimą, sutelkiant pastangas, įgyvendinti savo ketinimus. Mokytojas skatina vaikus reflektuoti savo atliktą veiklą ir jos rezultata, pastangas, gebėjimus ir elgesį, dėl kurių jiems vis geriau sekasi atlikti užduotis. Nuolatinė veikla su daiktais lavina vaikų gebėjimą koncentruoti žvilgsnį, rankų ir akių koordinaciją. Vaikai susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). Žaisdami, tyrinėdami aplinką naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis		

grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus. Mokosi rūpintis gamta ir aplinka, priimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis. Žaisdami ir stebėdami vaikai pradeda suprasti, jog ir atsitiktinio įvykio rezultatas gali būti numatomas, ir atranda du būdus tai padaryti: eksperimentuoti praktiškai arba bandyti mąstyti logiškai. Džiaugiasi dvimates ir trimates figūras atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų.

Aš kalbų pasaulyje. alba siejama su aplinkos objektais. Visose aplinkose, kuriose veikia vaikai, susikuria natūralios sąlygos susieti išgirstą žodį su daiktu, reiškiniu ar veiksmu ir taip plėtoti kalbos prasmę supratimą, kalbos formų (žodinės, nežodinės, simbolinės, grafinės) įvairovę. Jie susipažįsta su kalbų pasaulio įvairove, supranta kalbą kaip simbolių, žyminčių daiktus, reiškinius, veiksmus ir prasmę. Įsitraukimą skatina mokytojo siūlomos įdomios ir aktualios veiklos, žaidybinės situacijos, žadinančios prigimtinį vaikų smalsumą, domėjimąsi ir emocinį įsitraukimą į bendravimo ir bendradarbiavimo procesus. Vaikus taip pat įtraukia kalbiniai žaidimai, skaitomos ir nežodiniu būdu pasakojamos istorijos, dialogiškas ugdymo procesas, iššūkio situacijos. Dalyvavimas įsitraukus moko klausyti ir įsiklausyti, skatina kūno kalba ir verbaline išraiška reaguoti į kalbančiųjų intencijas, plėtoja kalbinės raiškos gebėjimus. Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienotvarke susijusius paaiškinimus. Bendrauja natūraliai, prisitaiko prie bendravimo situacijos, aktyviai komunikuoja siekdami savo tikslų, o nesuprasti, palaikomi mokytojo, pakartoja, formuluoja, paaiškina tai, ko nori, tikisi. Santūresni, mažai kalbantys, nuošaliau linkę laikytis vaikai, taip pat vaikai, turintys sulėtėjusios kalbos raidos požymių, yra palaikomi mokytojo, teigiamai reaguojant į jų žodinę ir nežodinę raišką, skatinant juos bendrauti įvairiais žaismingais būdais, bendravimo procesą papildant alternatyviosios komunikacijos priemonėmis: daiktais-simboliais, nuotraukomis, paveikslais, grafiniais simboliais.

Kuriu ir išreiškiu. Vaikai generuoja idėjas, kuria – žaidžia, imituoja, improvizuoja, komponuoja, aranžuoja, modeliuoja, pritaiko, interpretuoja, reflektuoja; atlieka tai, ką pats sukuria, ir tai, ką išmoka iš kitų. Jautrus, palaikantis, susidomėjęs išreiškiantis mokytojo grįžtamasis ryšys padeda vaikui pajusti, patirti, atliepti, vertinti ir reflektuoti meninę raišką, džiaugtis savo ir kitų kūryba. Savarankiškai žaisdami ir kurdami vis naujus žaidimus, sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes.

TYRINĖJIMAS

Vertybinė nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.

Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

- Smalsauja, stebisi, atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis. Stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta.
- Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija. Tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus.
- Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatai rodo kitiems.

- Atskleidžia savo interesus, tikslingai keldamas klausimus apie gamtos bei žmogaus sukurtus objektus, nedaiktinių reiškinių paskirtį, domisi jų savybėmis.
- Lygindamas ir gretindamas ieško panašumų ar skirtumų tarp objektų ir reiškinių, juos tikslingai grupuoja.
- Kalbėdamas apie tyrinėjimą remiasi jo rezultatais, kelia klausimus, siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.

UGDYMO SI GAI RĖS

Mūsų sveikata ir gerovė. Vaikai išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda, stebėdami save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, ant blizgių daiktų paviršių, žaisdami šešėlių žaidimus. Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas eksperimentuodami, kurdami modelius. Nevaržomai judėdami ir eksperimentuodami vaikai išbando savo kūno judėjimo galimybes, įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus, pavyzdžiui, judėti pagal greito ir lėto tempo, aktyvumą žadinančią ir raminančią muziką. Jie tyrinėja savo nuotaikos ir energijos kaitą per dieną, žymėdami paveikslėliais, aptardami kaitos priežastis.

Tyrinėju ir pažįstu aplinką. Vaikai tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę. Jų įsitraukimas skatinamas mokytoji kryptingai kuriant ugdymo(si) kontekstus, pažadinančius prigimtinį vaikų smalsumą gyvosios gamtos objektams, įdomiems, nematytiems daiktams, robotukams, sekant paskui vaikų domėjimąsi aplinkiniais objektais ir nepasiekiamais (dangaus kūnai, kitų žemynų, praeityje išnykę gyvūnai), plika akimi nematoma objektais ir reiškiniiais, kuriuos galima pamatyti per skaitmeninį mikroskopą arba tyrinėti papildytosios (virtualiosios) realybės programėlėmis, atsižvelgiant į vaikų interesus ir poreikius. Vaikus įtraukia mokykloje kuriamos edukacinės aplinkos su pasirenkamomis, kaip veikti, tyrinėti galimybėmis. Veiklos, kuriose vaikai tyrinėja ir modeliuoja situaciją, numato tyrinėjimo eigą, ieško tinkamų būdų ir priemonių, susipažįsta su veiklos taisyklėmis ir jų laikosi, aiškina priimamus sprendimus, pristato veiklos rezultatus.

Aš kalbų pasaulyje. Vaikai kalbinės raidos būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbas. Dalyvaujant mokytojo inicijuojamose veiklose, padedančiose pažinti pasaulį, mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raidą papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. Stebi ir tyrinėja artimiausioje aplinkoje pateikiamą jiems aktualią rašytinę ir vizualinę informaciją. Plėtoja rašytinės raidos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiųjų ir eksperimentuodami: stebėdami rašančiuosius ar piešiančiuosius, bandydami imituoti, braukti, keverzoti, piešinėti, palikdami ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje. Kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami.

Kuriu ir išreiškiu. Vaikai spontaniškai tyrinėja, eksperimentuoja, išbando kūrybines medžiagas, priemones ir įvairias veiklos formas, veikdami spontaniškai ar įsitraukdami į organizuotas veiklas. Įsitraukia į gilesnius tyrinėjimus ir apmąstymus, geriau suprastami muzikos, šokio, teatro ir vizualaus meno estetikos ypatumus ir vertingumą.

APLINKOS PAŽINIMAS

Vertybinė nuostata. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Esminis gebėjimas. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.

- Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai).
- Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos

- Vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų.
- Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes. Pristato savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, gatvę, kurioje gyvena.
- Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį.
- Atpažįsta ir pavadina ne tik vietinius, bet ir kai kuriuos tolimųjų kraštų augalus ir gyvūnus. Samprotauja apie

	reiškinius (vaivorykštę, perkūniją). ▪ Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais.	jų gyvenimo būdą ir buveines. Išvelgia jų kai kuriuos panašumus ir skirtumus. ▪ Pažįsta keletą dangaus kūnų, pradeda suprasti tarpusavio ryšius. ▪ Įvardija paros dalis, sieja jas su savo gyvenimo ritmu. Atpažįsta ir pavadina gyvosios, negyvosios gamtos objektus, reiškinius, nusako akivaizdžius jų požymius.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<u>Tyrinėju ir pažįstu aplinką.</u> Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios). Dienotvarkėje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti. Apžiūrinėja iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdami, uosdami, atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kamputas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. Stebint aplinkos daiktus suteikia jiems prasmę, prisitaiko prie aplinkos, ugdo savarankiškumą, supranta, kad kažką reikia apeiti, kažką galima pakelti ir pernešti, kažko geriau neliesti, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje. Remdamiesi patirtimi, vartydami paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdami vaizdo medžiagą, žaisdami žaislais, apžiūrėdami išvykų metu, vaikai susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos). Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. Stebi gyvūnus savo aplinkoje, atpažįsta paveikslėlių knygoje, animaciniuose filmuose. Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę. Seka paros, metų ciklą. Stebi ir fiksuoja (piešia, fotografuoja, matuoja) vienmečių augalų gyvenimo ciklą. Aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gamtai, prisideda prie Žemės išteklių tausojimo, tvarumo.		
MATEMATINIS MĄSTYMAS Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. Esminis gebėjimas. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	▪ Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas. Paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. ▪ Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu. ▪ Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. ▪ Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį.	▪ Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis, susieja su daiktų skaičiumi, atlieka sudėties ir atimties. ▪ Palygina daiktų rinkinius, paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5. ▪ Kai dydžių negalima palyginti tiesiogiai, pasitelkia trečią daiktą (sutartinį matą). ▪ Atpažįsta ir apibūdina geometrines figures. ▪ Kelių dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti

	▪ Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).	aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžius. ▪ Popieriaus lape atvaizduoja kelių matomų daiktų išdėstymą. Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. ▪ Atranda dviejų pasikartojančių elementų grupę sekoje, nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<u>Tyrinėju ir pažįstu aplinką.</u> Padedami mokytojo, atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). Ištraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus. Ištraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal. Pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti, savo aplinkoje neformaliai ištraukia į skaičiavimo uždavinių sprendimą. Mokosi piešinyje, diagramoje ar schemeje pavaizduotus duomenis suprasti, apibūdinti ir interpretuoti. Ištraukia į veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. Atranda vis daugiau būdų daiktų atitinkamiems dydžiams palyginti. Ištraukia į veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį arba tūrį, kai daiktų sugretinti neįmanoma. Įtraukiami į probleminių situacijų nagrinėjimą, į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Palaipsniui išmoksta vis tiksliau apibūdinti savo ir objektų padėtį bei vietą kitų objektų ir žmonių atžvilgiu. Atpažįsta dvimates, trimates figūras, mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti, komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų sekas. Mokytojo padedami, su kiekvienu sekos modeliu vaikai susipažįsta nuosekliai, mokosi jį atpažinti, nukopijuoti, pratęsti seką, rasti jos trūkstamą narį, sukurti kitą to paties modelio sekos pavyzdį. Sekų modeliavimo gebėjimus vaikai ugdo piešdami, dėliodami įvairius objektus.		
SKAITMENINIS SUMANUMAS Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. Esminis gebėjimas. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	▪ Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. ▪ Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. ▪ Laikosi išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	▪ Naudojasi įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis (pele, jutikliniu ekranu, klaviatūra), pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles. ▪ Naudoja įvairias technologijas (fotografavimą, skaitmeninį piešimą, garso įrašų darymą), derina skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį vaizdą, garsą, tekstą). ▪ Dėlioja vaizdiniais simboliais ar objektais pateiktas komandas, sudarydamas rišlią veiksmų

		seką. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas.
UGDYMOSI GAIRĖS		
<u>Tyrinėju ir pažistu aplinką.</u> omisi jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.). Mokytojų padedami iki 0,5 valandos per dieną ribojant laiką, naudojasi ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu. Kartu su mokytoju išbando nesudėtingo skaitmeninio turinio kūrimo galimybes. Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisyklės sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su mokytoju. Žaisdami atlieka vieni kitų sakomus nurodymus, komandas. Mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti jais žymimus veiksmus. Bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Su žaidybinėmis programavimo aplinkomis susipažįsta programuodami paprasčiausias animacijas, žaidimus, dėliodami komandų blokų sekas ir jas vykdydami. Išbando užrašytas veiksmų sekas ir, jei nepavyko pasiekti norimą rezultatą, pakoreguoja veiksmų seką ir bando iš naujo.		

Kūrybingas vaikas – sugebantis kelti naujas idėjas, lanksčiai, nestereotipiškai savarankiškai mąstyti, greitai orientuotis sudėtingoje situacijoje, lengvai ir netipiškai spręsti problemas. Tai vaikas gebantis tyrinėti įvairias meninės raiškos priemones, kurti vaizduojant, muzikuojant, vaidinant, šokant, žaidžiant, savitai reiškiantis savo jausmus ir išgyvenimus. Kūrybingu vaikui tapti padeda šios pasiekimų sritys: *gebėjimas žaisti, problemų sprendimas, meninė raiška, kūrybiškumas, estetiškas suvokimas.*

KŪRYBINGAS VAIKAS		
Pasiekimų sritis	Amžius (1- 3m.)	Amžius (4-6m.)
GEBĖJIMAS ŽAISTI Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. Esminis gebėjimas. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	▪ Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. ▪ Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. ▪ Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinių ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.	▪ Sėkmingai sąveikauja su kitais, buriasi į didesnes 3–5 vaikų grupeles. Susitaria dėl bendros žaidimo temos, idėjos, eigos, vaidmenų pasidalinimo ir erdvės. ▪ Tikslingai pasirenka arba susikuria žaidimo erdvę. ▪ Žaisdamas improvizuoja, kuria vis sudėtingesnius siužetus, kuriuose susipina realios patirtys. ▪ Žaisdamas laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.
UGDYMOSI GAIRĖS		
<u>Kuriu ir išreiškiu.</u> Išmoksta pasirinkti arba patys susikurti erdves savo žaidimams. Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytojiui su juo inicijuojant paprastą žaidimą, palaipsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, vaikai pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, kuria jiems pažįstamas kasdienės socialinės situacijas, siekdami tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas. Žaidimai tampa tęstiniais, prieš		

žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus. Vaikai jungiasi į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, įtraukia kitus grupės vaikus. Įgudę žaisti žaidimus su taisyklėmis, žaidžia didaktinius ugdomojo pobūdžio žaidimus ir patys pradeda juos kurti.		
PROBLEMŲ SPRENDIMAS Vertybinė nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminis gebėjimas. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	▪ Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. ▪ Savarankiškai sprendžia kasdienes problemas. Nepavykus stebi kitus ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. ▪ Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taisyklę, tobulina sprendimą.	▪ Atpažįsta ir natūraliai priima sunkumus, yra nusiteikęs juos savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. ▪ Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariausi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. ▪ Spręsdamas problemą samprotuoja, kas (ne)pavyko, ką galima daryti toliau. Atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
Aš ir bendruomenė. Siekiama padėti vaikams plėtoti supratimą apie save kaip unikalų asmenį, kuris auga, keičiasi, įgyja vis daugiau savarankiškumo, galių ir pasitikėjimo savimi, mokosi priimti savo gyvenimui ir ugdymuisi aktualius sprendimus bei pasirinkimus. Darydami klaidas ir jas taisydami vaikai plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius. Veiklos, kai vaikai kartu su kitais įsitraukdami į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikydamiesi kartu su kitais sukurto grupės taisyklių ir tvarkos, vaikai ugdomi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę. Kuriu ir išreiškiu. Kiekvieną vaiką įsitraukti skatina mokytojo pasiūlytų priemonių ir veikimo būdų sukurtos asmeninio pasirinkimo galimybės. Įgyvendinant kūrybines mintis ir idėjas, vaikai renkasi priemones, įrankius bei technikas grafinėi ir spalvinei raiškai, siekia savitai ir detalčiai išbaigti savo kūrybinius darbus.		
MENINĖ RAIŠKA Vertybinė nuostata. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Esminis gebėjimas. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	Dailė	
	▪ Žaidžia su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus. ▪ Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“.	▪ Naudoja skirtingų technikų vienam kūrybiniam darbui sukurti galimybes: tapo, piešia, aplikuoja, lipdo. pasirenka norimas priemones, medžiagas. ▪ Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis.
	Muzika	
	▪ Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus.	▪ Pavadina keletą muzikos instrumentų, pažįsta kai kuriuos tembrus.

	▪ Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. ▪ Groja lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais.	▪ Tyrinėdamas ir išbandydamas balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. ▪ Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą.
	Šokis	
	▪ Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus. Vienu metu judina kelias kūno dalis. ▪ Natūraliai ir džiaugsmingai šoka ir individualiai, ir drauge su kitais.	▪ Tyrinėja ir atranda naujus judesių derinius, padedančius išreikšti judėjimui būdingas savybes. ▪ Šoka sukamuosius ratelius poroje, sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius. ▪ Apibūdina savo atlikto, sukurto ar stebėto šokio tempą, nuotaiką.
	Teatras	
	▪ Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas.	▪ Tyrinėja pasirinkto personažo savybes, kurdamas vaidmenį pasitelkia įvairių rekvizitą, grimą, muzikavimą, šokį. ▪ Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais.

UGDYMOŠI GAIRĖS

Kuriu ir išreiškiu.

Dailė. Spalvinė, grafinė ir erdvinė vizualinė raiška ikimokykliniame ugdyme yra integrali. Vaikai stebi ir tyrinėja artimiausios, kasdienės namų ir mokyklos aplinkos objektus ir reiškinius. Turtingus vizualinius vaizdinius kaupia vidaus ir lauko aplinkoje, kurioje yra įvairių meno kūrinių, objektų, gamtinės medžiagos. Jais galima žaisti, keisti vizualias savybes (apšvietimą, spalvą, formą, tonus) ir kitaip tyrinėti. Vizualaus pasaulio savybių tyrinėjimą skatina kontrastingos aplinkos (urbanistinės, industrinės, gamtinės ir pan.), lankymasis meno galerijose, parodose, muziejuose, kokybiškos animacijos, kino žiūrėjimas, patiriant įvairius vaizduojamojo meno stilius, žanrus, formas. Remdamiesi patyrimu pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį, o spontaniškai kuriamų vaizdų atradimas, stebėjimas, tyrinėjimas perauga į tikslingą grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimą – piešimą. Vaikų grafinei ir spalvinei raiškai nėra būdingas realistiško atvaizdavimo siekis, nors meninė raiška yra neatsiejama nuo pasaulio objektų ir reiškinių pažinimo. Grafinė ir spalvinė raiška lavėja kuriant skirtingomis priemonėmis ir įrankiais, vaikams išbandant įvairias grafikos technikas (monotipija, lino raižinys, grotažas, koliažas), eksperimentuojant su mišriomis technikomis. Drąsinami, palaikomi vaikai įgyvendina savo

kūrybines mintis ir idėjas, renkasi priemones, įrankius bei technikas grafinei ir spalvinei raiškai, siekia savitai ir detalai išbaigti savo kūrybinius darbus. Individualiai ir drauge su kitais džiaugsmingai tyrinėja spalvinės ir grafinės raiškos galimybes. patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų.

Muzika. Intuityviai domisi aplinka, garsais, bando juos mėgdžioti, suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiauskėjimo sąsajas. Atkartoja toninius ir ritminius darinius, pradeda suprasti dainavimo ir kvėpavimo svarbą. Susitelkia į savo dainavimą, skandavimą, jį derina su kvėpavimu ir judesiais. Išmoka vertinti, įsiklausyti, atlikti muziką ir renkasi, kas jam patinka. Sukurtoje muzikinėje aplinkoje mėgdžioja suaugusiuosius: jų judesius, vokalinę ir artikuliacinę raišką. Mokosi vis tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgyja muzikos kalbos pradmenis. Vaikų supratimą apie muzikos skirtingumą plečia lopšinės, dainos, skanduotės, ritmiškai atliekami eilėraščiai, žaidimai su judesiais, skaičiuotės, erzinimai, mylavimai. Padedami suaugusiojo palengva pratinasi ploti, trepsėti, siūbuoti ar skanduoti savarankiškai. Vaikai tyrinėja ir išbando garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais. Lygina, apibūdina, kategorizuoja tuos garsus. Girdėdami įvairias dermes ir intonacinius bei ritminius darinius aplinkoje, plečia savo muzikinį žodyną. Individualiai ar grupėje atpažįsta tylą kaip svarbų muzikos elementą. Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, lavina motoriką ir raumenų kontrolę. Vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. Muzikuodami su kitais vaikais tinkamai elgiasi ir klausosi, kaip jų indėlis dera su kitais. Ilgainiui vaikų improvizacijos įgauna struktūrinių ir stilistinių savybių. Improvizacija virsta komponavimu. Sujungia ir atsimena įvairius muzikos elementus (melodija, ritmas, harmonija, tembras, tempas ir dinamika) ir atspindi įvairias emocijas.

Šokis. Vaikai juda natūraliai, džiaugsmingai. Judesio kalba išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį. Ankstyvajame amžiuje vystosi erdvės suvokimas: kryptis, judėjimo kelias, asmeninės erdvės supratimas, santykiai su kitais judančiais erdvėje. Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą. Mėgaujasi įvairiais judesiais, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. Mokosi atskirais judesiais ir deriniais išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, judėdami erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Vaikai atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). Ilgainiui spontaniški judesiai tampa šokiu. Šokdami šokius susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, taip pat atranda skirtingus mokymosi būdus (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.). Šokdami tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Mokydamiesi šokių, supranta jų kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę), stebi kitus, derina šokio meną su kitais menais ir kalba, nusako šokio tempą, nuotaiką.

Teatras. Vaikai pratinasi laisvai ir kūrybingai bendrauti. Žaidžia sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus. Mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais. Kuria dialogus tarp veikėjų, mokosi išraiškingai intonuoti, savaip perteikia kelis veikėjų vaizduojančius judesius, veiksmus, spontaniškai reiškia emocijas. Vaidinant stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keičiant balso intonacijas.

ESTETINIS SUVOKIMAS

Vertybinė nuostata. Domisi, gėrissi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.

- Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus.
- Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei

- Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas.
- Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką,

Esminis gebėjimas. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.	vaidinimą. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą. Demonstruoja savitą estetinį skonį.
UGDYMOSI GAIRĖS		
<u>Kuriu ir išreiškiu.</u> uria žaidimo erdves ir konstruoja sudėtingiausius žaidimo siužetus, pasitelkdami vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų. Plėtoja savos kūrybos spontanišką dainavimą. Dalyvaudami kūrybiniuose šokio žaidimuose, projektuose, perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles. Per ugdymo(si) aplinkos stebėjimą ir tyrinėjimą ima suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krintančią šviesą, šešėlius. Ima kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairesnes linijas, formas. Ištraukdami iš mokytojo inicijuojamas kūrybines veiklas, išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas. Vizualinių raiškos priemonių ir įrankių įvairovė, jų tyrinėjimas ir kūrybinis veikimas skatina vaikų grafinę ir spalvinę raišką. Vaidybinės improvizacijos kuriant improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams, plėtoja vaikų kūrybiškumą ir pagilina estetinį pasaulio pažinimą teatro meno formomis. Kūrybingai naudoja žaislus, didaktines medžiagas, knygeles, teatro lėles, skareles, drabužius, namų apyvokos reikmenis. Žaidžia, improvizuoja, kuria fantazijos teatrą.		

Dialogą su pasauliu kuriantis (komunikabilus) vaikas – gebantis bendrauti. Mokydami vaikus bendravimo gebėjimų ir įgūdžių planuojame jų gyvenimą ilgojoje perspektyvoje – kuriame socialinę, emocinę, fizinę ir pažintinę vaiko gerovę. Komunikabiliu vaikui tapti padeda šios pasiekimų sritys: *kalbų supratimas, kalbinė raiška, gebėjimas žaisti, problemų sprendimas, santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, savireguliacija ir savikontrolė.*

DIALOGĄ SU PASAULIU KURIANTIS (KOMUNIKABILUS) VAIKAS		
Pasiekimų sritis	Amžius (1- 3m.)	Amžius (4-6m.)
KALBŲ SUPRATIMAS Vertybinė nuostata. Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	▪ Susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų, supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius ir klausimus, du vienas paskui kitą sekančius prašymus, greitai mokosi naujų žodžių. ▪ Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto. Išklauso trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus. ▪ Girdėto kūrinių prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.	▪ Supranta, kad kalbos garsai žymimi raidėmis, atpažįsta savo vardo ir kitas asmeniškai aktualias raides, skaitmenis, supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę. ▪ Supranta įvairaus turinio ir stiliaus suaugusiojo skaitomus tekstus, seka skaitomą tekstą akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis.

		Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, supranta jų siužetą, turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
Aš kalbu pasaulyje. Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą. Ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus. Aktyviai įsitraukia į bendravimo veiklas, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdosi kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Dalyvaudami įvairiose veiklose, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Reaguoja išgirdę mokytojo kreipimąsi, jo kalbinami, klausinėjami, prašomi. Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienotvarkė susijusius paaiškinimus. Plečia kalbos supratimą dalyvaudami siūlomose aktyviose veiklose ir kasdienės rutinos situacijose. Kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelio), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu. Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, simboline forma išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose. Vaikai kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, varto knygeles, tyrinėja vaizdinę informaciją. Rodo domėjimąsi ženklais, simboliais, rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu. Domisi ir supranta knygos, informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas, suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus. Imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, supranta, kad garsas siejamas su raide, kad raidės turi savo pavadinimą, specifinę grafinę raišką.		
KALBINĖ RAIŠKA Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. Esminis gebėjimas. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, inicijuoja pokalbius, girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. - Kartoja girdėtus eiliuotų tekstų, dainų fragmentus, išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. Imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus. Kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus, vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes, taisyklingai vartoja kai kurias gramatinės formas.	- Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis įvaldytų kalbos taisyklių, pateikia atsakymus į konkrečius klausimus. - Papasakoja 2–3 pagrindinius įvykius iš gerai žinomos istorijos, išlaikydamas jų eiliškumą, geba atsakyti į klausimus apie jam skaitytą tekstą. - Supranta rašymo tikslus, bando perteikti informaciją piešiniu, kopijuodamas arba užrašydamas raides, simbolius ar žodžius.
UGDYMOŠI GAIRĖS		

Aš kalbu pasaulyje. Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmis, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Jausmų, emocijų, norų, minčių raišką skatina dėmesys jų kalbai, kantrus išklausymas, lėtas kalbėjimo tempas, reagavimas į vaikų intencijas, reiškiamas žodine ir nežodine išraiška. Kartuoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles. Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. Vartoja vis sudėtingesnės sandaros žodžius ir retesnes gramatines struktūras. Poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. Įsitraukia į įvairias veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti. Veiklų, žaidimų metu piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus. Rašytinės raiškos gebėjimus ugdosi atspindami raides skaitmeniniuose įrenginiuose. Supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides. Domisi skirtinga kalbine raiška (bendriniu kalba, tarmėmis). Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas.

GEBĖJIMAS ŽAISTI		
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. Esminis gebėjimas. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	▪ Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. ▪ Kartodamas veiksmus žaidžia vieną išiminių įvykių, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. ▪ Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinių ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.	▪ Sėkmingai sąveikauja su kitais, buriiasi į didesnes 3–5 vaikų grupeles. Susitaria dėl bendros žaidimo temos, idėjos, eigos, vaidmenų pasidalinimo ir erdvės. ▪ Tikslingai pasirenka arba susikuria žaidimo erdvę. ▪ Žaisdamas improvizuoja, kuria vis sudėtingesnius siužetus, kuriuose susipina realios patirtys. • Žaisdamas laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.

UGDYMOŠI GAIRĖS

Aš kalbu pasaulyje. lausosi mokytojo ir kitų vaikų, būdami grupėje ir būdami vieni, tylioje aplinkoje ir triukšmingame fone, įvairiose komunikacinėse situacijose. Žodinės kalbos suvokimo gebėjimus ugdosi dalyvaudami inicijuojamuose vaidmenų žaidimuose, žaidimuose su žaislais ir įvairiomis priemonėmis bei kitose žaismės situacijose. Skaitomą tekstą sieja su vaizdine informacija. Žodžių prasmės supratimą skatina veiklos, susijusios su meninio stiliaus tekstų skaitymu, klausymu, aptarimu, atpasakojimu ar kitos formos perteikimu (vaidinimu, iliustravimu). Kūrybiškai naudojami gestais reiškiami emocijas ir poreikius. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją. Plečia vaizdinės informacijos ir rašytinių simbolių suvokimą. Plėtoja rašytinės raiškos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiuosius ir eksperimentuodami. Kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus.

Kuriu ir išreiškiu. Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. Šokant puoselėja judesių kultūrą, estetinį skonį ir pagarbą vienas kitam. Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis

savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi mokykloje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, vaikams turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų. Grafinė ir spalvinė raiška tampa įvairesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, kai mokytojo paskatinti stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais. Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius mokykloje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio lėlių, dramos, operos ir kt.).		
PROBLEMŲ SPRENDIMAS Vertybinė nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminis gebėjimas. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsveria ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	▪ Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. ▪ Savarankiškai sprendžia kasdienes problemas. Nepavykus stebi kitus ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. ▪ Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taisyklę, tobulina sprendimą.	▪ Atpažįsta ir natūraliai priima sunkumus, yra nusiteikęs juos savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. ▪ Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariasi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. ▪ Spręsdamas problemą samprotauja, kas (ne)pavyko, ką galima daryti toliau. Atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
Aš ir bendruomenė. Gilėjantį supratimą užtikrina vaikams sukurtos sąlygos pajauti, patirti visais pojūčiais, tyrinėti, lyginti panašumus ir skirtumus, numatyti pasekmes, išvelgiant naujus dalykus apie save, kitus žmones, bendruomenes ir jų gyvenimo būdo kaitą laiko tėkmėje. Mokytojo padedami, vaikai tyrinėja ir mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Vaikai aiškina, ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. Matydami save veidrodyje, nuotraukose tyrinėja aš – ne aš ribas. Mokytojo padedami, vaikai tyrinėja, atranda ir aiškina, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius: emociniai ryšiai, rūpinimasis vienu kitais (šeima), bendras buvimas, bendra veikla, draugystės ryšiai (ugdymo įstaigos bendruomenė), kalba, papročiai, tradicijos, tautosaka, tautodailė, etnomuzika, amatai (tautybė), demokratinės vertybės, demokratinis gyvenimo būdas (valstybė), tikėjimas (religinės bendruomenės). Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali ką nors papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį, ir atranda keletą informacijos šaltinių. Padedami mokytojų, atranda ir tyrinėja juos dominančias savo darželio, rajono ir (ar) miesto istorines vietas, įskaitant įvairius paminklus, gamtines erdves, viešąsias skulptūras ir žaidimų aikšteles. Tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą (tradicijas, maistą, aprangą ir pan.).		
SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS IR BENDRAAMŽIAIS Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.	▪ Drąsiai bando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. ▪ Veikia savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą,	▪ Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar kieme. ▪ Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo

Esminis gebėjimas. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu.	supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. ▪ Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytas bendras veiklas ir jas plėtoja. Geba žaisti, atlikti bendrą veiklą poroje, kelių vaikų grupelėje, siūlo ir priima idėjas, derina norus ir veiksmus, sprendžia nesutarimus. Palaukia savo eilės, dalinasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
Aš ir bendruomenė. Patys vaikai empatiškai atliepia kitų poreikius, emocijas, idėjas; atskleidžia įvaldytus santykių kūrimo, santykių problemų sprendimo, sugyvenimo gebėjimus. Siekiama paskatinti vaikus užmegzti ir palaikyti asmeninius ryšius su kitais žmonėmis, tyrinėti savo ir kitų panašumus bei skirtumus, pratintis pagalvoti apie kitus ir jų poreikius, būti geranoriškus, draugiškus, mokytis bendrauti, bendradarbiauti, sugyventi. Mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Žaisdami, atlikdami grupines veiklas, mokosi išklausyti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Dėl turimų skirtingų vertybių, norų, interesų, idėjų ir gebėjimų išryškėja vaikų nesutarimai ir konfliktai. Paremiami grupės mokytojo, mokosi išvystyti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieškoti išeičių, kurios būtų priimtinos kiekvienam. Padedant mokytojui, mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Įsitraukia į mokytojo inicijuotas veiklas, grupei bendrų sprendimų priėmimą, bendras diskusijas, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jausdamiesi aktyviais grupės dalyviais, pajausdami demokratiškų santykių vertingumą. Grupelėje atlikdami bendrą tikslą turinčią veiklą, lyderiauja paeiliui, apsvaisto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų. Siekiama padėti vaikams išlavinti savireguliacijos procesus, įgalinančius kryptingai plėtoti asmenines savybes ir gebėjimus, valdyti impulsus, rizikingus poelgius, įveikti kliūtis bei iššūkius, valdyti santykių kūrimą ir mokymąsi. Stebėdami suaugusiųjų ir bendraamžių elgesį, žiūrėdami filmukus, klausydamiesi skaitomų knygų, aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl, klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui namuose ir ugdymo įstaigoje, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai.		
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. Esminis gebėjimas. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiau drinęs geba nusiraminti.	▪ Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais, prireikus ieško suaugusiojo pagalbos. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. ▪ Laikosi jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.	▪ Taiko įvairius nusiramino, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. ▪ Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Sutelkia dėmesį ir pastangas, ištvermę, slopina impulsyvius veiksmus. Konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais. ▪ Laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, pats primena

		kitiems tinkamo elgesio taisyklės. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
Mūsų sveikata ir gerovė. Ugdosi dienos ritmo (aktyvumo ir poilsio derinimo) pajautą, kai kasdienių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. Kasdieniai pasikartojantys ritualai, maitinimasis, miegas ir veiklos padeda vaikams orientuotis dienos laike. Ryte paveikslėliais pažymi, ką šiandien ketina veikti, o vakare reflektuoja, ar pavyko tai įgyvendinti. Padedami mokytojo, susikuria ritualus prieš einant miegoti, pavyzdžiui, pavartyti knygutę, pasiklausti lopšinės. Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėliodami savo veiklų eilę ir žymėdami, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla. Mokytojo padedami, mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio (bėgiodami, šokinėdami pavargo, kvėpuoja atvira burna, smarkiai plaka širdis), kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo (sunku ramiai išsėdėti, sutelkti dėmesį į veiklą). Iš skaitomų pasakojimų, istorijų ir patys išbandydami sužino, kad aktyvi veikla padeda išlieti tiek patirtas malonias emocijas, tiek ir nerimą, įtampą. Atlikdami atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip jie nuramina tiek kūną, tiek ir emocijas ar sunkias mintis. Aš ir bendruomenė. Taikomi personalizuoti vaikų nusiramino būdai: išbūti, išjausti emocijas, patiriant mokytojo paramą, pabūti nusiramino erdvėje kartu su suaugusiuoju, ištraukti į pozityvias emocijas žadinančias veiklas, nukreipti dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos ir kita. Mokytojo padedami, išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės (savęs motyvavimas atlikti tai, ko daryti nesinori) būdus, ugdosi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus.		

Pasitikintis (drąsus), aktyvus, besirūpinantis savimi ir kitais vaikas – saugus, besiugdantis sveikos gyvensenos įgūdžius, fiziškai aktyvus, gebantis priimti sveikam ir saugiam augimui palankius sprendimus, besiugdantis atsakomybę už savo ir kitų sveikatą bei saugumą. Pasitikinčiu (drąsiu), aktyviu, besirūpinančiu savimi ir kitais vaikui tapti padeda šios pasiekimų sritys: *kasdienio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, emocijų suvokimas ir raiška, savivoka ir savigarba, savireguliacija ir savikontrolė.*

PASITIKINTIS (DRĄSUS), AKTYVUS, BESIRŪPINANTIS SAVIMI IR KITAIŠ VAIKAS		
Pasiekimų sritis	Amžius (1-3m.)	Amžius (4-6m.)
KASDIENINIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI Vertybinė nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. Esminis gebėjimas. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio	▪ Padedamas ruošia maistą. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. ▪ Padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia. Laikosi susitarimų ir saugiai elgiasi lauko aikštelėse.	▪ Supranta ir įvardina ko reikia valgyti daugiau, ko mažiau, kad augtų sveikas. Valgo savarankiškai, tvarkingai, serviruoja stalą ir tinkamai naudojasi stalo įrankiais. ▪ Taisyklingai plaunasi rankas, veidą. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius.

mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.		Rūpinasi, saugo ir sutvarko asmeninius ir bendrus daiktus grupėje. ▪ Paašškina ir laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių skirtingose aplinkoje, žino kur kreiptis ištikus nelaimei.
UGDYMOSI GAIRĖS		
Mūsų sveikata ir gerovė. Su sveikatai palankiu maistu susipažįsta žiūrinėdami knygeles, korteles, piešinius. Klauso skaitomų tekstų, žiūri filmukus, diskutuoja, tyrinėja sveiko maisto piramidę, dėlioja savo dienos meniu, mąstymo žemėlapius. Drauge su mokytoju eina į parduotuvę, išrenka ir perka reikalingus maisto produktus užkandžiams pagaminti. Žaisdami „kavinę“, „restoraną“, kuria mėgstamų ir netikėtų patiekalų receptus, sudaro meniu, imituoja maisto gaminimo procesus. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu vaikai maitina lėles, serviuoja ir puošia stalą. Klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą. Mokytojo, visuomenės sveikatos specialisto padedami pratinasi laikytis asmens higienos. Dainelės, eilėraščiai, pasakojimai, tyrinėjimai, linksmos istorijos, vaikų aprangos pavyzdžių žiūrinėjimas skatina juos pamąstyti apie savo aprangą, diskutuoti, kas tvarkinga - netvarkinga, patinka - nepatinka. Žiūrinėja tvarkingos, patogios, estetiškos aplinkos nuotraukas, ieško patinkančios aplinkos vaizdų informaciniuose tinklalapiuose, diskutuoja apie savo grupės aplinką. Mokytojui modeliuojant įvairias situacijas, skaitant istorijas, pasakojant, kartu žiūrinėjant paveikslėlius, korteles, kalbantis, mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu, į kurias žmones visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą, kaip reikia elgtis, jei visai nepažįstamas žmogus kalbina, kviečia pasivaikščioti ar pasivažinėti, siūlo saldumynų. Aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami (artimų suaugusiųjų ar draugo apkabinimas) ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Grupėje ir lauke žaisdami eismo gatvėje žaidimus, mokosi laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Vaikai aiškinasi, kokie pavojai slypi virtuvėje, vonioje. Su mokytoju ir draugais kalbasi apie saugų elgesį, aiškinasi, kaip elgtis, į ką kreiptis pagalbos nutikus nelaimei. Mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų; aiškinasi, kad miške negalima valgyti rastų nežinomų uogų; miške visuomet būti šalia suaugusiojo (kad nepasiklystų); bristi į vandens telkinį ar lipti ant ledo jam užšalus galima tik stebint suaugusiajam.		
FIZINIS AKTYVUMAS Vertybinė nuostata. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. Esminis gebėjimas. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	▪ Tiksliai skirtingu ritmu eina plačia linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydams lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, peršoka liniją. ▪ Veria ant virvutės didelės sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.	▪ Eina, bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. ▪ Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius.
UGDYMOSI GAIRĖS		
Mūsų sveikata ir gerovė. aikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, išbando įvairiausius mokytojo demonstruojamus ir pačių		

atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. Žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai. Vaikų judesių koordinacija, orientacija erdvėje, vikrumas, greitumas, jėga tobulėja žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais. Inicijuoja patys ir noriai įsitraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją ką nors dėliodami, konstruodami, verdami, piešdami. Žaidžiami komandiniai žaidimai.		
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Esminis gebėjimas. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	▪ Atpažįsta ir turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus. ▪ Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, vartoja emocijų pavadinimus.	▪ Atpažįsta ir pavadina savo emocijas bei jausmus. Įvairiais būdais (žodžiu, piešiniu ar kt.) komunikuoja apie jausmus su kitais. ▪ Tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas. ▪ Kalba apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami.
SAVIVOKA IR SAVIGARBA Vertybinė nuostata. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Esminis gebėjimas. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	▪ Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. ▪ Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė, pasako, ką daro, ką turi. ▪ Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis.	▪ Tyrinėja, ką gali ir ko negali kūnas. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos. ▪ Kalba apie šeimą, išvardija jos narius, pasako savo pavardę. ▪ Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Prisideda prie mokykloje priimamų sprendimų.
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. Esminis gebėjimas. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsilaikyti geba nusiraminti.	▪ Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais, prireikus ieško suaugusiojo pagalbos. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. ▪ Laikosi jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.	▪ Taiko įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. ▪ Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Sutelkia dėmesį ir pastangas, ištvermę, slopina impulsyvius veiksmus. Konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais. ▪ Laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir

		taisyklių, pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
Mūsų sveikata ir gerovė. Ugdosi dienos ritmo (aktyvumo ir poilsio derinimo) pajautą, kai kasdienių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. Kasdieniai pasikartojantys ritualai, maitinimasis, miegas ir veiklos padeda vaikams orientuotis dienos laike. Ryte paveikslėliais pažymi, ką šiandien ketina veikti, o vakare reflektuoja, ar pavyko tai įgyvendinti. Padedami mokytojo, susikuria ritualus prieš einant miegoti, pavyzdžiui, pavartyti knygutę, pasiklaudyti lopšinės. Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėliodami savo veiklų eilę ir žymėdami, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla. Mokytojo padedami, mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio (bėgiodami, šokinėdami pavargo, kvėpuoja atvira burna, smarkiai plaka širdis), kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo (sunku ramiai išsėdėti, sutelkti dėmesį į veiklą). Iš skaitomų pasakojimų, istorijų ir patys išbandydami sužino, kad aktyvi veikla padeda išlieti tiek patirtas malonias emocijas, tiek ir nerimą, įtampą. Atlikdami atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip jie nuramina tiek kūną, tiek ir emocijas ar sunkias mintis. Aš ir bendruomenė. Taikomi personalizuoti vaikų nusiramino būdai: išbūti, išjausti emocijas, patiriant mokytojo paramą, pabūti nusiramino erdvėje kartu su suaugusiuoju, ištraukti į pozityvias emocijas žadinančias veiklas, nukreipti dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos ir kita. Mokytojo padedami, išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės (savęs motyvavimas atlikti tai, ko daryti nesinori) būdus, ugdosi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus.		

Jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei vaikas - gebantis suvokti, priimti, toleruoti save ir kitus, vertinantis ir palaikantis skirtingų kultūrų, tradicijų, įsitikinimų bei vertybių įvairovę. Jautriu socialinei ir kultūrinei įvairovei vaikui tapti padeda šios pasiekimų sritys: *kalbų supratimas, aplinkos pažinimas, santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba.*

JAUTRUS SOCIALINEI IR KULTŪRINEI ĮVAIROVEI VAIKAS		
Pasiekimų sritis	Amžius (1- 3m.)	Amžius (4-6m.)
KALBŲ SUPRATIMAS Vertybinė nuostata. Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	▪ Susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų, supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3 4 žodžių sakinius ir klausimus, du vienas paskui kitą sekančius prašymus, greitai mokosi naujų žodžių. ▪ Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto. Išklauso trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus.	▪ Supranta, kad kalbos garsai žymimi raidėmis, atpažįsta savo vardo ir kitas asmeniškai aktualias raides, skaitmenis, supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę. ▪ Supranta įvairaus turinio ir stiliaus suaugusiojo skaitomus tekstus, seka skaitomą tekstą akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad garsai ir raidės sudaro

	▪ Girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.	žodį, paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis. ▪ Domisi įvairiais rašytiniais teksta, supranta jų siužetą, turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.
APLINKOS PAŽINIMAS Vertybinė nuostata. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminis gebėjimas. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	▪ Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę. ▪ Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius. ▪ Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais.	▪ Vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. ▪ Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes. Pristato savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, gatvę, kurioje gyvena. ▪ Suvokia praeitį, dabartį, ateitį. ▪ Atpažįsta ir pavadina ne tik vietinius, bet ir kai kuriuos tolimųjų kraštų augalus ir gyvūnus. Samprotauja apie jų gyvenimo būdą ir buveines. Įžvelgia jų kai kuriuos panašumus ir skirtumus. ▪ Pažįsta keletą dangaus kūnų, pradeda suprasti tarpusavio ryšius. ▪ Įvardija paros dalis, sieja jas su savo gyvenimo ritmu. Atpažįsta ir pavadina gyvosios, negyvosios gamtos objektus, reiškinius, nusako akivaizdžius jų požymius.
SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS IR BENDRAAMŽIAIS Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. Esminis gebėjimas. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai	▪ Drąsiai bando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. ▪ Veikia savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu.	▪ Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar kieme. ▪ Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai

jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.		išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. ▪ Išitraukia į suaugusiojo pasiūlytas bendras veiklas ir jas plėtoja. ▪ Žaidžia, atlieka bendrą veiklą poroje, kelių vaikų grupelėje, siūlo ir priima idėjas, derina norus ir veiksmus, sprendžia nesutarimus. Palaukia savo eilės, dalinasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą.
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Esminis gebėjimas. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	▪ Atpažįsta ir turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus. ▪ Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, vartoja emocijų pavadinimus.	▪ Atpažįsta ir pavadina savo emocijas bei jausmus. Įvairiais būdais komunikuoja apie jausmus su kitais. ▪ Tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas. ▪ Kalba apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami.
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. Esminis gebėjimas. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	▪ Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais, prireikus ieško suaugusiojo pagalbos. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. ▪ Laikosi jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.	▪ Taiko įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. ▪ Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Sutelkia dėmesį ir pastangas, ištvermę, slopina impulsyvius veiksmus. Konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmis. ▪ Laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.
SAVIVOKA IR SAVIGARBA Vertybinė nuostata. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.	▪ Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų.	▪ Tyrinėja, ką gali ir ko negali kūnas. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos.

Esminis gebėjimas. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	▪ Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė, pasako, ką daro, ką turi. ▪ Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis.	▪ Kalba apie šeimą, išvardija jos narius, pasako savo pavardę. ▪ Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Prisideda prie Skyriuje priimamų sprendimų.
---	---	---

UGDYMOŠI GAIRĖS

Aš ir bendruomenė. Patys vaikai empatiškai atliepia kitų poreikius, emocijas, idėjas; atskleidžia įvaldytus santykių kūrimo, santykių problemų sprendimo, sugyvenimo gebėjimus. Siekiama paskatinti vaikus užmegzti ir palaikyti asmeninius ryšius su kitais žmonėmis, tyrinėti savo ir kitų panašumus bei skirtumus, pratintis pagalvoti apie kitus ir jų poreikius, būti geranoriškus, draugiškus, mokytis bendrauti, bendradarbiauti, sugyventi. Mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Žaisdami, atlikdami grupines veiklas, mokosi išklausyti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Dėl turimų skirtingų vertybių, norų, interesų, idėjų ir gebėjimų išryškėja vaikų nesutarimai ir konfliktai. Paremiami grupės mokytojo, mokosi išvelgti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieškoti išeičių, kurios būtų priimtinos kiekvienam. Padedant mokytojui, mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Įsitraukia į mokytojo inicijuotas veiklas, grupei bendrų sprendimų priėmimą, bendras diskusijas, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jausdamiesi aktyviais grupės dalyviais, pajausdami demokratiškų santykių vertingumą. Grupelėje atlikdami bendrą tikslą turinčią veiklą, lyderiauja paeiliui, apsvarsto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų. Siekiama padėti vaikams išlavinti savireguliacijos procesus, įgalinančius kryptingai plėtoti asmenines savybes ir gebėjimus, valdyti impulsus, rizikingus poelgius, įveikti kliūtis bei iššūkius, valdyti santykių kūrimą ir mokymąsi. Stebėdami suaugusiųjų ir bendraamžių elgesį, žiūrėdami filmukus, klausydamiesi skaitomų knygų, aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl, klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui namuose ir ugdymo įstaigoje, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai.

Aš ir kalbų pasaulyje, Tyrinėju ir pažįstu aplinką, Kuriu ir išreiškiu. Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Padedami mokytojo, pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams (vėliava, herbas, himnas), tyrinėja šalies žemėlapi, domisi vėliavos spalvų reikšmėmis, gintaru, Gedimino pilimi ir kitais simboliais bei kultūros objektais. Iš pasakojimų, pokalbių grupėje, šeimose ir iš socialinės medijos pažįsta iškilią savo šalies ir kitų šalių asmenybes. Atpažįsta liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą (mįslės, greitakalbes, liaudies žaidimus, patarles ir kt.), žmonių sukurtą praeityje. Aiškinasi ir išbando pagarbios, tolerantiškos sąveikos su kitų socialinių, tautinių ir kultūrinių bendruomenių žmonėmis būdus. Įsitraukia į demokratijos reiškinio tyrinėjimo veiklas. Vaikai laiko tėkmės bei asmeninių ir bendruomenės pokyčių per tam tikrą laiką supratimą plėtoja patirdami, aiškindamiesi, tyrinėdami savo ir juos supančių žmonių gyvenimą *čia ir dabar*, netolimoje ir tolimoje praeityje, numatydami gyvenimo pokyčius ateityje. Išbando (jei prieinama), lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buitės darbų, keliavimo būdų ir priemonių, gyvenamųjų namų ypatumus, samprotauja, kodėl žmonių gyvensena buvo būtent tokia. Žmonių panašumus ir įvairovę pajaučia, tyrinėja, supranta žaisdami, bendraudami gyvai, drauge ką nors veikdami ir kurdami, dalindamiesi patyrimu ir idėjomis su artimiausioje aplinkoje bei šalyje gyvenančiais skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos, rasės, tikėjimo, gebėjimų žmonėmis.

Kalbėdamiesi, žiūrėdami tikslingai parinktą vaizdo medžiagą, vaikai aiškinasi ir išreiškia supratimą apie tai, kad kai kurie žmonės patiria skurdą, nepriteklių, kad šiems žmonėms yra reikalinga pagalba. Įsitraukia į mokytojų ar šeimų organizuojamas labdaros akcijas, prisideda prie kitų labdaros iniciatyvų.

V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Ugdymosi pasiekimų visuma laiduoja visų vaiko potencinių galių ūgtį. Vaikų ugdymosi rezultatus nusako visų 18 pasiekimų sričių dėmenys.

Ikimokyklinio ugdymo mokykloje vaikų pažanga ir pasiekimai vertinami du kartus per mokslo metus (spalio ir gegužės mėnesiais) pagal „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašą“ (2024). Vaikų pasiekimų įrodymų kaupimas, dokumentavimas bei stebėseną padeda siekti ugdymo ir ugdymosi kokybės:

- geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, stebint, ką vaikas jau geba, ko ir kaip mokosi, kokia jo pažanga atskirose pasiekimų srityse, atskleidžiant potencialias jo galias ir švietimo pagalbos poreikį;
- kryptingai planuoti ir veiksmingai įgyvendinti lankstų bendrą vaikų grupės ugdymo(si) procesą, skatinantį kiekvieno vaiko ugdymosi pažangą;
- nuosekliai vertinti mokytojo ir kitų ugdytojų sąveikų su vaikais, taikomų pedagoginių strategijų ir metodų, sukurtos aplinkos, paramos ir pagalbos vaikams poveikį kiekvieno vaiko pažangai;
- kryptingai tobulinti Ikimokyklinio ugdymo mokyklos Programą, remiantis mokyklos vaikų pažangos stebėseną;
- derinti vaiko, tėvų (globėjų), mokytojų, švietimo pagalbos specialistų lūkesčius dėl vaiko tolesnio ugdymo(si), siekiant visų ugdymo(si) proceso dalyvių kryptingo įsitraukimo į ugdymo(si) procesą.

Informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama vaiko pasiekimų aplanke ir skaitmeninėje laikmenoje. Vaiko pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas, vaiko pažangą, vaiko stiprybes ir tolesnio tobulėjimo žingsnius.

Vaikų ugdymosi pasiekimai fiksuojami kasdienėje veikloje. Mokytojai nuolat dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaikų ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo, garso įrašus ir kt.), analizuoja vaikų ugdymosi pažangą. Mokytojas yra savo organizuojamo ugdymo proceso kokybės tyrėjas, vertinantis savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymosi pažangai. Ugdymo(si) procesas planuojamas atsižvelgiant į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus. Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų. Numatytais laiko tarpais ir pagal poreikį aptariami su vaiko tėvais (globėjais).

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.

LITERATŪRA

1. Cavallini, I., Filippini, T., Vecchi, V., & Trancossi, L. (2011). The wonder of Learning; the hundred languages of children. Reggio Emilia, Italy: Reggio Children.
2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas (2024).
3. Ikimokyklinio ugdymo programos gairės (2024). Prieiga internete: V-1142 Dėl Ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo
4. Mattila, P., Silander, P., Ryymin, E., Mattila, P., & Silander, P. (2015). How to create the school of the future: Revolutionary thinking and design from Finland. University of Oulu, Center for Internet Excellence.
5. Monkevičienė, O., Autukevičienė, B., Kaminskienė, L., Rutkienė, A., Tandzegolskienė, I., Skerytė-Kazlauskienė, M., ... & Vildžiūnienė, J. (2018). Tyrimo pažangi pedagoginė praktika ir pedagoginės inovacijos Lietuvos vaikų darželiuose atlikimas.
6. Piaget, J. (1950). The Psychology of Intelligence. Harcourt, Brace.
7. Sabaliauskienė, R., Brandišauskienė, A., Brėdikytė, M., Česnavičienė, J., & Rugevičiūtė, R. G. (2021). Ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo metodika. Vilnius.
8. Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programoje, pasiekimų stebėsenos priemonė „Pasiekimų žingsneliai“ (2024).
9. Vaiko ugdymosi pasiekimų ir pažangos vertinimas ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme (2022). NŠA. Švietimo problemos analizė. Prieiga internete: <https://www.nsa.smm.lt/svietimo-stebesena/serija-svietimo-problemos-analize/>
10. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society. The Development of Higher Psychological Processes. Massachusetts: Harvard University Press.

Mokyklos ikimokyklinio ugdymo Programos projektas 2025 m. gegužės mėn. 29 d. pristatytas Mokyklos bendruomenei. Mokykla ikimokyklinio ugdymo Programą peržiūrės ir atnaujins kas 3-5 metus, atsižvelgiant į naujausius Mokyklos įsivertinimo rezultatus, strateginio plano stebėsenos rodiklius ir kitas švietimo aktualijas.

PRIEDAI

1 priedas

IŠVADOS APIE MOKYKLOS VEIKLOS KOKYBĖS ĮSIVERTINIMĄ

Mokyklos stiprieji veiklos aspektai:

1. Mokyklos fizinė aplinka saugi ir pritaikyta vaikų poreikiams (1.1.2. – 3 lygis)*.
2. Mokytojas bendrauja taip, kad vaikai pasitikėtų savo jėgomis, didžiuotųsi savo individualumu ir unikaliomis savybėmis (1.2.2. – 3 lygis).
3. Mokytojas kuria socialines sąveikas grupėje, kurios skatina vaikus savarankiškai veikti, mokytis bendradarbiauti (1.2.3. – 3 lygis).
4. Ugdymo(si) aplinka ir veikla pritaikyta skirtingų ugdymosi poreikių vaikams; mokytojas modifikuoja fizinę aplinką ir veiklas, teikia pagalbą, atsižvelgdamas į situacines vaikų reikmes (1.4.2. – 3 lygis).
5. Mokytojas stebi vaikų fizinę ir psichikos sveikatą, atpažįsta netinkamo elgesio su vaiku ar vaiko nepriežiūros požymius, turinčius poveikio vaiko sveikatai, ir apie tai informuoja vaiko gerovės komisiją (1.4.3. – 3 lygis).
6. Vaikai žaidžia skirtingo tipo žaidimus (pagal amžių, pomėgius, situaciją) (2.3.3. – 3 lygis).
7. Užtikrinama, kad kiekvieną dieną nustatytą laiką vaikai praleistų gryname ore, mokyklos lauko erdves panaudojant visapusiškai vaikų ugdymui(si) (3.1.4. – 3 lygis).
8. Mokytojas užtikrina informacijos apie šeimas ir vaikus konfidencialumą (6.1.4. – 3 lygis).
9. Mokytojas suteikia žinių ir dalijasi idėjomis su tėvais (globėjais) ir kitais šeimų nariais, siekdamas sustiprinti tėvų (globėjų) kompetencijas, kad jie galėtų namuose sukurti stimuliuojančią ugdomąją aplinką (6.2.2. – 3 lygis).
10. Mokykla atvira pokyčiams, dalyvauja švietimo kokybės gerinimo projektuose (7.1.4. – 3 lygis).

Mokyklos tobulintini veiklos aspektai:

1. Vaikai savo iniciatyva pasirenka veiklą ir priemones, įsitraukia į veiklą ir ją plėtoja (2.1.1. – 2 lygis).
2. Vaikai nevengia įtraukti suaugusiųsiosius ir jie žaidžia kartu (2.3.5. – 2 lygis).
3. Vaikai dalyvauja planuojant, kuriant ir prižiūrint grupės aplinką (3.3.2. 2 lygis).
4. Mokytojas sistemingai stebi ir fiksuoja vaikų pasiekimus, dokumentuoja vaikų daromą pažangą; lygina ankstesnius vaiko pasiekimus su esamais, viešai nelygina vaikų pasiekimų tarpusavyje (5.1.1. – 2 lygis).
5. Mokytojas supažindina šeimas su ugdymo programa, artimiausiais tikslais ir tariausi dėl bendradarbiavimo tikslams pasiekti (6.2.1. – 2 lygis).

* - veiklos rodiklis pagal Ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo metodiką (2020).